

Párizsi filmlevél

A legendák vissza-visszajárnak, s jobb híján, nemcsak a fantázia közvetítésével; a szerep létrehozza teremtőjét, Kékszakkál Landru-t, Verdoux urat, a gáláns tömeggyilkost, aki szereti áldozatait s kegyellettal áldoz önmaga teremtette emléküknék, sírjukat látogatja, méltázva mereng s elhelyezi szerény kis virágcsokrát. Az érzelmességnek és cinizmusnak e sajátos keveréke nem idegen a XX. század gyermeke előtt, s amennyiben fokozatokban beszélni lehet, »izgalmasabb« téma, mint a szenttelen, már-már Frankenstein-szerű öldöklés.

Landru története és legendája mindenestre emellett tanúskodik. S emellett az az immár nemcsak a női nem részéről megmutatkozó elnéző érdeklődés, amely Françoise Sagan és

Curd Jürgens, Emil Jannings hajdani szerepében

Claude Chabrol legújabb filmjét kíséri.

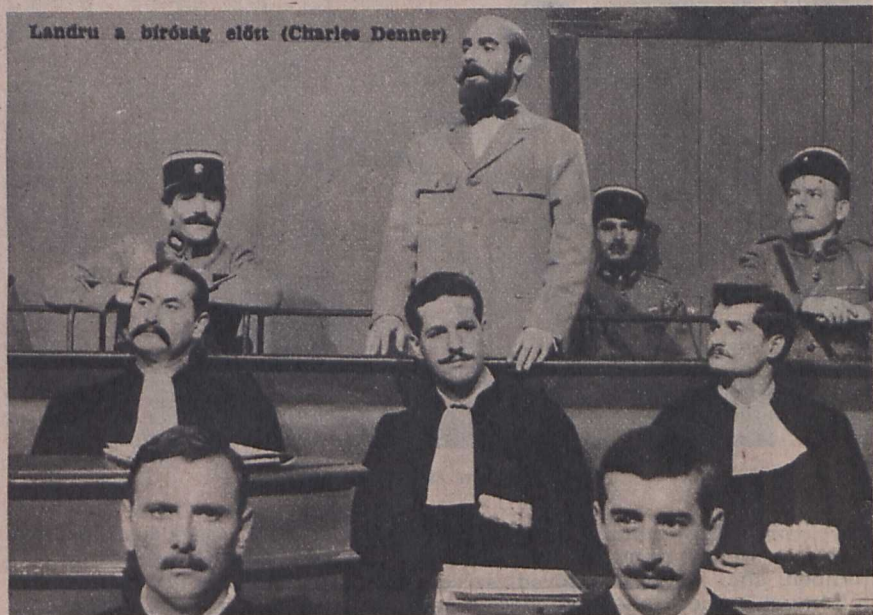
Kis, kopasz ember volt — írják a beszámolók a »nagysikerű« asszonygyilkosról —, akit mint-ha örökké dobozból húztak volna ki. A hölgyek-

kel mindig rendkívül udvarias. Volt egy szerény kis háza Párizs környékén, ahová elvitte meghódított szerelmeit, hogy »jó levegőt szívjanak«. Különös véletlen folytán, a meghívottak sorra

A »Kék angyal«

Landru a bíróság előtt (Charles Denner)

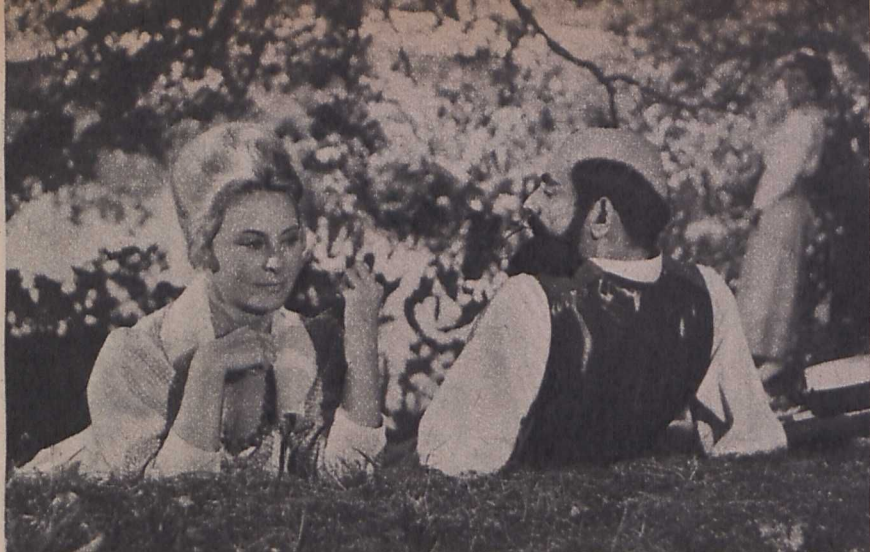
eltűntek. A rendőrség felfigyelt. A kis embert letartóztatták. Azzal vádolták, hogy tizenegy nő tűnt el a keze alatt, akiket sparthertjében égetett el. Halálra ítélték, s jóllehet minden ellene szólt, ő végig tagadt.

Ennyi a valóság. S ebből a neves író s az ismert filmrendező egy már-már a burleszk határait súroló filmet készített. Az álszent hazafias hősiesség frázisaival szemben még a nyílt cinizmust is rokonszenvebbnek találják. Hisz ne feledjük — s a film alkotói nem is felejtik: eredeti, közbeiktatott dokumentum-felvételekkel állandóan emlékeztetnek rá — a történet 1920-ban játszódik. Európa nagy csalódása, tízmillió halottat követelő csaták után, amikor hirtelen minden lelepleződött: hősi pátosz és libe-

rális megváltó eszmék, nagybetűs haladás és angyal szárnyú béke. S amikor egy tömeggyilkos tette szerény kis-tisztviselői hóborttá devalválódhatott. Csaknem ártatlanná. Leg-alábbis meghitté.

A kritika mindezt méltányolja is s egyöntúten dicséri Sagan mértéktartását, Chabrol akasztófahumorát, a Landru-t alakító Charles Donner »magnetikus tehetségét«, s kiváló színészno partnereit, Michele Morgan-t és Danielle Darrieux-t. Nyomatékosan hangsúlyozva, hogy — bármennyire paradoxonnak hangzik is — a tömeggyilkosról készült film védőirat az emberi élet értéke mellett; s hogy a szerzők szándéka nyilvánvaló: óvást emelni mindazok ellen, akik a — gyakorta naiv — érzelmekkel szélhámoskodnak.

Am a bírálatok hangja mégsem fenntartás nélkül elragadtatott. Jean de Barocelli a Le Monde-ban azt rója fel a film hibájaként, hogy története alulmarad a valósággal szembesítve, amely dramaturgiailag egységesebb: a film nézőjének semmi kétsége afelől, hogy Landru csakugyan megölte szeretőt s ilyenképp a modern Kékszakáll kihívó cinizmusa, a tárgyaláson tanúsított fölényes pökhendisége hatástalan. Helytállónak látszik Pierre Marcabru kifogása is az Arts-ban, aki a film »nagystíluságát« marasztalja el, azt állítván, hogy Sagan és Chabrol művéből »a bűntény közepszerűsége hiányzik«. Márpedig, vallja a kritikus, ez volt a lényeg: az apróhirdetéses gyilkosság, az, hogy sem a gyilkos, sem az áldozatok nem voltak

Michèle Morgan és Charles Denner

figyelemreméltó, vonzó alakok, nem úgy, mint a filmekben, ahol a hölgyek túlságosan szépek ahhoz, hogy egy még oly cinikus gyilkos is meg akarjon szabadulni tőlük.

Ami mindenesetre elgondolkasztató, s arra figyelmeztet, hogy újra csak nehéz lett sikeres filmet készíteni bájos, elragadó vagy éppenséggel csábosan szép filmcsillagok nélkül.

Bizonyoság erre Marlene Dietrich és Emil Jannings híres »Kék angyal«-ának új változata is, May Britt-tel a főszerepben. Ámbár ez nem is annyira a szőke vamp

filmje, mint inkább Curt Jürgens-é, aki a megtevédt, szerelmében esztét vesztett s emberronccsá züllött professzort alakítja. Mintegy ellenpéldázatként arra, hogy korosabb férfiaknak is van okuk rettegésre, ha elméjük elborul.

Igaz, Karl Zuckmayer, a film írója és Edward Dmytryk, a mű rendezője kíméletesebb: Immanuel Rath professor, ez a pedáns tanárember, akihez a kisváros patikusa az óráját igazítja, nem végzi hányatott életét a kéményben, csupán morálisan semmisül meg.

De végső soron a halál-nak is megvannak a maga műfajai, s a Kék angyal tanulsága szerint nem is mindig a fizikai megsemmisülés a legtragikusabb.

Persze... mindez job-bára a mítoszok vilá-gába tartozik. Ahol a történet — olykor önkényesen — csupa nagybetűs fogalomra hivatkozik: Szenvedélyre, Szerelemre, Megvetésre és Alázatra. S ahol kisbetűs csak a józanság marad. Vagy a cinizmus.

S amitől még egy film jó is, rossz is lehet.

GERA GYÖRGY

Jelenet a »Landru«-ból

